

معرفی پایان نامه‌های مهدوی

۱. نقد دلالی روایات کتاب العرف الوردی فی اخبار المهدی (ع)

نویسنده: سید جعفر صادقی

چکیده

العرف الوردی فی اخبار المهدی (ع)، تألیف سیوطی دانشمند متأخر اهل سنت است. این کتاب اثری روایی است که روایات آن برگرفته از مصادر متقدم روایی اهل سنت است. احادیث آن ناظر به موضوعاتی چون نام و نسب و صفات امام مهدی (ع)، حوادث آستانه و هنگامه ظهور و پس از ظهور هستند. در نتیجه ارزیابی روایات با محوریت نقد دلالی و در کنار آن سندی بخشی از روایات این کتاب با قران، ادله عقلی، سنت قطعی پیامبر اکرم (ص) و ائمه معصومین (ع) و سایر قرائن قبول روایات مطابقت داشته و می‌توانند در تثبیت عقیده امامیه در موضوع مهدویت مورد استناد قرار گیرند. هم‌چنین این بخش از روایات دلالت دارند که اعتقاد به ظهور مهدی منتظر از تبار فاطمه زهرا (س) بر مبنای بشارت پیامبر اکرم (ص) اصلی عمومی در بین فرق اسلامی است و منحصر به شیعه نیست. هم‌چنان‌که مؤلف این کتاب ضمن اعتقاد به اصل ظهور منتظر موعود و وقوع علامات و رخ دادهای پیش از آن، به دلیل پیش‌فرض‌ها و مبانی اعتقادی خود ظاهراً در مصداق آن با امامیه هم‌عقیده نیست.

این ارزیابی هم‌چنین بیانگر احتمال موضوع و محرف بودن بیش از نیمی از احادیث این کتاب است و قرائن حاکی از دخالت جریان‌های سیاسی هم‌چون طرفداران ابن‌زبیر، بنی‌امیه، بنی‌عباس و بنی‌حسن (ع) در این باره هستند. قرائن نشان می‌دهد که حکومت عباسی نقش برجسته‌تری در تحریف لفظی و معنوی احادیث مهدویت

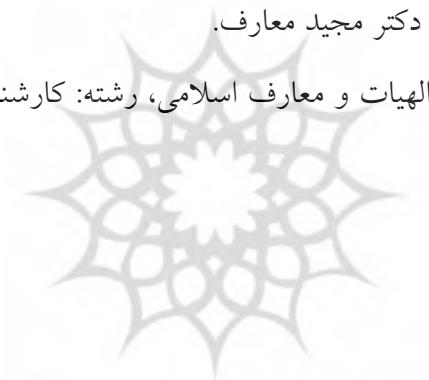
داشته است. هم‌چنین احتمال تأثیر درگیری‌های قبیله‌ای، اسرائیلیات و اخبار مضطرب فتن و ملاحم در این روایات مشهود است. از سوی دیگر با وجود تعارضات و ابهامات فراوان در احادیث، تلاش خاصی از سوی مؤلف در جهت رفع آن‌ها صورت نگرفته است. بیشتر روایات کتاب موقوف و مقطوع است که بخش زیادی از روایات ضعیف مشتمل بر همین اخبار است. در عین حال سهم کتاب از روایات فراوان و معتبر ائمه معصومین (ع) بسیار اندک و ناچیز است.

واژگان کلیدی: نقد دلالی، حدیث، مهدویت، امام مهدی (ع)، سیوطی، العرف الوردی، حکومت بنی عباس.

استاد راهنما: دکتر عبدالهادی فقهی زاده.

استاد مشاور: جناب آقای دکتر مجید معارف.

دانشگاه تهران، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، رشته: کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، سال: ۱۳۹۱.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۲. نقد شبهه‌های احمد الکاتب در انحصار ائمه در دوازده امام (ع)

نویسنده: جواد جعفری

چکیده

از مهم‌ترین دلایل برای اثبات ولادت و وجود حضرت حجت بن الحسن (ع)، احادیث دوازده امام است. احمد الکاتب از نویسندگان معاصر برای خدشه زدن به ادله وجود امام دوازدهم (ع)، شبهاتی را درباره اصل صدور و دلالت این احادیث مطرح کرده است. این پژوهش در صدد پاسخ به این شبهات است.

کاتب در اثبات ادعای خود دچار انحراف‌هایی کلی است؛ تکرار شبهه‌های نخ‌نما شده بدون اشاره به پاسخ‌های دانش‌مندان شیعه، نیاوردن اسناد و دلیل‌های معارض و مخالف نظر وی، ادعای مطالبی که دلیلی برای آن ارائه نمی‌دهد، خلط مباحث برای اثبات نظر خود، نتیجه‌گیری‌های غلط بر اثر ایجاد ملازمه‌های نادرست و مغالطه، تحریف روایات و نسبت ناروا به امامان (ع)، تحریف سخنان دانش‌مندان شیعه و دادن نسبت ناروا به آنان.

این تحقیق ثابت می‌کند که از ابتدا متکلمان به احادیث دوازده امام استناد کرده‌اند و هرگز شیعه اعتقاد به نامحدود بودن تعداد امامان نداشته است. همه امامان (ع) و برخی شیعیان از فهرست نام ائمه (ع) اطلاع داشته‌اند و مدرک و روایتی که خلاف این را ثابت کند، وجود ندارد. بدا در امامت امکان ندارد و هرگز اتفاق نیفتاده است و ادعای بدا در امامت سید محمد و اسماعیل دروغی بیش نیست. قبل از قرن چهارم نیز احادیث دوازده امام (ع) در کتاب‌های حدیثی شیعه موجود بوده و بزرگان تشیع آنها را آورده‌اند. شیخ صدوق هرگز شکی در تعداد امامان نداشته است و روایتی وجود ندارد که معنای آن آمدن امامان جدیدی بعد از امام دوازدهم باشد. روایاتی که مرحوم کلینی در کتاب کافی آورده دلالتی بر سیزده امام ندارد. کتاب سلیم بن قیس هلالی خاستگاه اعتقاد به دوازده امام نیست و اندیشوران شیعه درباره این اعتقاد بر کتاب سلیم اعتماد

نکرده‌اند. شیعیان در صحت کتاب سلیم شکی نداشتند. شیخ مفید کتاب سلیم را تضعیف نکرده، بلکه فرموده افراد عادی باید برای اطلاع از روایات صحیح این کتاب، روایات را به دانشمندان شیعه عرضه کنند و در ادامه شبهه‌های زیدیه و پاسخ شیخ صدوق مطرح و در پایان نتیجه گرفته شده که صدور احادیق دوازده امام از پیامبر(ص) و امامان معصوم(ع) قطعی است و دلالت روشن و آشکاری بر ولادت و وجود امام زمان، حضرت حجت ابن الحسن دارد.

واژگان کلیدی: وجود امام مهدی(ع)، شبهات مهدویت، احمد الکاتب، احادیث دوازده امام، کتاب سلیم بن قیس، بدا در امامت، شبهات زیدیه. استاد راهنما: استاد سید مسعود پور سید آقای. استاد مشاور: استاد نجم الدین طوسی. حوزه علمیه قم، سال: ۱۳۸۹.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

۳. نقد مباحث کلامی بهائیت در کتاب فصل الخطاب

نویسنده: عبد الهادی اعتصامی

چکیده

نوشته حاضر، مجموعه ای از کاوش ها، سنجش ها و نقدها درباره کتاب «فصل الخطاب» اثر میرزا ابوالفضل گلپایگانی از بزرگترین علمای فرقه ضاله بهائیت می باشد. در این پژوهش مهم ترین مباحث کلامی بهائیت به بوته نقد و بررسی کشیده می شود. در پیشگفتار رساله، ابتدا تاریخچه ای مختصر از سه فرقه شیخیه، بابیه و بهائیه ذکر شده، آن گاه از شرح احوال میرزا ابوالفضل گلپایگانی و کتب و آثار وی سخن به میان آورده می شود.

در فصل دوم رساله، مهمترین دیدگاه گلپایگانی در خصوص معجزه ارزیابی می شود. گلپایگانی با استناد به برخی از فرازهای تورات و انجیل و تأویل و تفسیر به رأی برخی آیات قرآنی، تمام معجزات انبیاء و اولیاء را انکار می نماید و تنها دلیل صدق مدعی نبوت و رسالت را کتاب معرفی می کند. نگارنده در این فصل ضمن ارزیابی و نقد دیدگاه گلپایگانی با نقل گزیده هایی از تورات، انجیل و قرآن، معجزات غیر کتابیه انبیاء و اولیاء را اثبات می نماید.

در فصل سوم: دیدگاه گلپایگانی در خصوص عدم تحریف لفظی کتاب تورات و انجیل نقل شده، سپس این ادعا با اثبات ادله تحریف لفظی تورات و انجیل مورد خدشه و نقد جدی واقع می گردد. در بخش پایانی فصل، شبهه گلپایگانی درباره اختلاف در احادیث مهدویت مورد ارزیابی قرار گرفته، سپس با اثبات تواتر احادیث مهدویت، نشان داده می شود که بر فرض اختلاف در احادیث وارده، به اصل عقیده به وجود حضرت مهدی(ع) خللی وارد نمی شود.

در فصل چهارم: در ابتدا دیدگاه، باب و بهاء الله و میرزا ابوالفضل گلپایگانی در خصوص قیامت و رستاخیز نقل می شود سپس به شبهه گلپایگانی در خصوص

قیامت پاسخ داده می شود. آن گاه در ادامه به این سخن گلپایگانی که می گوید: یک انسان عادی نمی تواند هزار و اندی سال زنده بماند، با ذکر شواهدی از انجیل، تورات، قرآن و احادیث اسلامی، پاسخ داده می شود. در بخش پایانی فصل مهم ترین و اساسی ترین ادعای گلپایگانی در خصوص شارعیّت علی محمد باب و حسینعلی میرزا ذکر می شود، آن گاه با استناد به اعتراضات علی محمد باب در خصوص قائمیت امام مهدی (ع) و رجوع به احادیث وارده در این باب، مدعای گلپایگانی مورد بطلان واقع میگردد. و سرانجام در مقام جمع بندی نتیجه گیری این نکته به دست که عقیده به وجود حقیقی حضرت مهدی (ع) در احادیث اسلامی از جایگاهی اصیل و راستین برخوردار است.

واژگان کلیدی: بهائیت، تورات، انجیل، تحریف، باب.

استاد راهنما: حجة الاسلام عز الدین رضا نژاد.

استاد مشاور: آقای سید علی موسوی نژاد.

دانشگاه: ادیان و مذاهب، رشته: کارشناسی ارشد مذاهب اسلامی، سال: ۱۳۸۸.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۴. بررسی تطبیقی علائم ظهور مهدی و مسیح

نویسنده: حجت الله رجبی

چکیده

اعتقاد به ظهور منجی موعود الهی در آخرالزمان، برای برقراری نظام سیاسی و اجتماعی عدالت‌محور و نجات انسان از ظلم ظالمان و استعمار و استثمار استعمارگران و برپایی مدینه فاضله، مورد اتفاق تمام ادیان توحیدی بوده و حتی در میان ادیان غیر توحیدی نیز بروز و ظهور دارد که این مسأله اولاً حاکی از اهمیت این مسأله در میان جوامع مختلف با انواع گرایش‌های دینی و فکری اعتقادی بوده و ثانیاً حاکی از فراگیری و عمومیت و جهان‌شمولی این اعتقاد می‌باشد که ریشه در تعالیم انبیای الهی داشته، و از فطرت انسانها سرچشمه می‌گیرد که خداوند در وجود انسانها به ودیعت نهاده است.

این باور عمومی در در دین پر طرفدار اسلام و مسیحیت، نمود بیشتری داشته و در متون مقدس هر دو آیین مخصوصاً در آموزه‌های اسلامی به بسیاری از شرایط و جوانب و حوادث مربوط به این اتفاق عظیم و سرنوشت‌ساز اشاره شده است که بعضی از این امور مخصوصاً در دین مسیحیت دارای ابهام بوده و رمزگونه بیان شده است که از طرف مفسران و شارحان، تفسیر و تأویل گشته‌اند.

در هر دو آیین پیشگویی‌ها و علائم و نشانه‌های فراوانی در مورد وقایع و حوادث آخرالزمانی در متون مقدسشان به چشم می‌خورد که در تعداد زیادی از آنها وجوه اشتراک فراوانی می‌توان پیدا نمود، همانطور که در پاره‌ای از موارد با هم اختلافاتی نیز دارند که با تطبیق این علائم و نشانه‌ها با یکدیگر، اولاً اصل مسأله مهدویت به عنوان باوری الهی و عمومی و فطری اثبات نمود و ثانیاً جلوی سوءاستفاده مستکبرین و سوءاستفاده کنندگان را از این آموزه فرا بشری را گرفت.

واژگان کلیدی: علائم ظهور، مسیحیت، اسلام، متون مقدس.

دانشگاه: حوزه علمیه قم. سطح ۳.

استاد راهنما: حجت الاسلام دکتر محمود احمدی.

استاد مشاور: حجت الاسلام دكتور محمد تقى ربانى.

پرويشگاه علوم انسانى ومطالعات فرهنى
پرتال جامع علوم انسانى

مطالعات
معدوم

سال يازدهم / شماره ۴۷ / بهار ۱۳۹۹